Düzenli e-bültenimize abone olun. ×

Adam Smith'e bir saygı duruşu

16 Haziran 1723'te doğan Adam Smith, modern ekonominin kurucusudur. Övdüğü serbest piyasaların düşmanlarının yaptığı en büyük hatalardan biri, onun bencil davranışları savunduğu ve kamu yararına hizmet ettiğini iddia etmesidir. Bu, onun söylediklerinden çok uzaktır. 1759'da, "Ulusların Zenginliği"nden 17 yıl önce yayınlanan "Ahlaki Duygular Teorisi"nde, en belirgin insan özelliğinin, diğer insanlarla sempati paylaşma eğilimimiz olduğunu ileri sürmüştür. Günümüzde buna "empati" derdik. Diğer insanlarla özdeşleşiriz.

> *"İnsan ne kadar bencil olursa olsun, doğasında başkalarının kaderiyle ilgilenmesini ve onların mutluluğunu kendisi için gerekli kılan bazı ilkeler olduğu açıktır; bu mutluluktan kendisi hiçbir şey elde etmese de, sadece onu görmenin verdiği zevki yaşar. Bu türden bir duygu da acıma veya şefkattir; başkalarının sefaletini gördüğümüzde veya çok canlı bir şekilde tasavvur edildiğimizde hissettiğimiz duygudur. Başkalarının üzüntüsünden sıklıkla üzüntü duyduğumuz gerçeği, bunu kanıtlamak için herhangi bir örneğe ihtiyaç duymayacak kadar açıktır."*

Smith'in bize söylediği şey, atomistik bireyler değil, sosyal hayvanlar olduğumuzdur. Diğer insanlarla birlikte yaşarız, onlarla etkileşim kurar ve fikir alışverişinde bulunuruz. Onlarla özdeşleşir, üzüntülerini ve sevinçlerini yansıtırız. Onlara karşı ahlaki davranırız çünkü onların saygısını önemseriz. Hatta zihnimizde, onları temsil eden ve davranışlarımızı kendi bakış açımızdan değil, onların bakış açısından gören bir "tarafsız gözlemci" yaratırız. Sadece kendi çıkarlarımız doğrultusunda davranmaya meylettiğimizde, bu içsel gözlemci bizi, saygılarını aradığımız kişilerin bunu yaparsak bize değer vermeyecekleri konusunda uyarır.

Bu durum ekonomik davranışlarımızı etkiler. Kasap, bira üreticisi ve fırıncı bize akşam yemeğimizi sunarken, bunu kendi refahlarını artırma arzusundan dolayı yaparlar, iyilikseverlikten değil. Ancak onlar da insandır ve bize karşı ahlaklı ve dürüst davranmak isterler. Bizi aldatmamalılar, çünkü alışveriş güvene dayanır. Etleri, biraları ve ekmekleri için para ödüyoruz çünkü bu et, bira ve ekmeği, bize mal oldukları paraya tercih ediyoruz. Onlara üreticilerinden farklı değer veriyoruz. Onlar parayı tercih ederken, biz yemeği tercih ediyoruz. Alışveriş dürüstçe gerçekleşirse, her ikimiz de daha değerli bir şey kazanırız. Ticaret yaptığımızda zenginlik yaratırız. Ve her biri uzmanlaştığı için, bu malları kendimiz üretseydik elde edeceğimizden daha iyi bir değer sunabilirler. Ancak ticaret güvene bağlıdır.

Üniversite ekonomi derslerinde öğretim görevlileri genellikle en ucuz tedarikçiden satın aldığımızı öğretirler. Eğer bu öğretim görevlilerinden herhangi birinin iş dünyasında deneyimi olsaydı, insanların uzun vadeli güven ilişkilerine önem verdiğini öğrenirlerdi. Rahat hissettiğiniz insanlarla iş yapmayı tercih edersiniz. Genellikle, karşılıklı güvene dayalı, belki de yıllardır iş yaptığınız ve güvenebileceğinizi bildiğiniz kişilerle olan ilişkilerinizi sürdürerek, tanımadığınız biriyle temas kurmanın getirdiği risklerden kaçınmayı seçersiniz.

Mesele şu ki, Smith'in *"her insanın kendi durumunu iyileştirmek için gösterdiği tekdüze, sürekli ve kesintisiz çaba"* (ve her kadının da) olarak adlandırdığı şeye katılmaya motive olsak da, bunu ahlaki bir çerçeve içinde yapıyoruz. Bir şeyler alıp satarken insan olmaktan çıkmıyoruz. Smith'in günümüzdeki eleştirmenlerinin kavrayamadığı incelik işte budur.

Yorumlar (2) En Eskiden En Yeniye

Önizleme Yorum Gönder...

Tania van Straaten 7 yıl önce · 0 Beğeni

Mezar taşlarında 5 Haziran 1723'te doğduğu yazıyor.

7 yıl önce · 0 Beğeni

Jülyen takvimine göre evet, 5 Haziran'da doğdu. Ancak bizim takvimimiz olan Gregoryen takvimine göre 16 Haziran'da doğdu. Büyük Britanya 1752'de Gregoryen takvimini benimsedi, bu yüzden o zamanlara ait birçok tarihte her iki takvimi de görebilirsiniz.

‹ Venezuela Kampanyası: Venezuela'nın petrol endüstrisinin yıkımı

İklim değişikliği hakkında son derece açıklayıcı bir cümle. ›

ASI Bültenimize kaydolun

